

АКЫЛ ТАЙМАШ

Физика мугалими
Таалиева Гүлбарчын

1-ТУР

6 ОКУУЧУ, 5ден СУРООЛОР

1. «Галактика» сөзү кыргызча кандай маанини берет?

- А) аппак
- Б) бүтүндөй аалам
- В) **сүт**
- Г) көптүк

2. Жарык кубулуштарын окутуучу физиканын бөлүмү ...

- А) механика
- Б) электр бөлүмү
- В) **ОПТИКА**
- Г) квант физикасы

3. Күн жылдыздардын кайсы группасына кирет?

- A) D
- Б) F
- В) **G**
- Г) S

4.Горизонтко карата кайсы жылдыздын абалы дээрлик өзгөрбөйт?

- А) арабакеч
- Б) денеб
- В) **алтын казык**
- Г) спика

5. Күн жарык берген сыяктуу ай да жарык таратабы?

- А) таратат
- Б) жарыкты сындырат
- В) жок, жарыкты чачыратат
- Г) **жок, жарыкты чагылдырат**

1. Күндүн ички, борбордук бөлүгү кандай аталат?

- А) күндүн теги
- Б) күндүн атмосферасы
- В) күндүн нурдуу зона
- Г) күндүн ядросу

2. Дүйнөнүн түндүк, түштүк уюлдары жана байкоочу аркылуу өткөн түз сызык... деп аталат

- А) **дүнө огу**
- Б) меридиан
- В) эклиптика
- Г) экватордук түз сызык

3. Күндөгү эң негизги элемент

А) кычкылтек

Б) гелий

В) суутек

Г) азот

4. Сары жылдыздардын температурасы кандай болот?

А) 3000 K

Б) 4000 K

В) 5000 K

Г) 6000 K

**5. ... –бул асман сферасы
боюнча Күн кыймылда болгон
эң чоң тегерек.**

- А) экватор**
- Б) ЭКЛИПТИКА**
- В) дүйнө изи**
- Г) асман огу**

10

1. Төмөнкү учурлардын кайсынысы Жердин өз огунда айланышына мисал боло алат?

А) эркин түшкөн нерселердин чыгыш тарапка жантайышы

Б) бардыгы туура

В) замбректен атылган октун кыйшаюусу

2. Ааламда эң чоң ылдамдык эмненин ылдамдыгы?

- А) жарыктын
- Б) ракетанын
- В) электр тогунун
- Г) самолёттун

3. Космос терминин грек тилинен кыргызчага которгондо кандай маанини берет?

- А) галактика
- Б) бүтүндөй аалам
- В) шар
- Г) асман мейкиндиги

4. Жер так алынган маалымат боюнча, канча убакытта өз огунда толук бир айланат?

- А) 24 саат
- Б) 23 саат 56 мин 4 секунд
- В) 22 саат 45 мин 18 секунд
- Г) 24 саат 1 мин 46 секунд

5.Электр деген термин кайсыл сөздөн которулган?

- А) электричество
- Б) айнек
- В) эбонит
- Г) **янтарь**

1. Температуралары өтө жогору болгон жылдыздар кандай түс менен белгиленет?

А) жашыл

Б) сары

В) ак

Г) көк

2.Кубаттулуктун бирдиги эмне?

- А) Джоуль(Дж)
- Б) Ньютон(Н)
- В) Вольт (В)
- Г) Ватт(Вт)

**3.Топ жылдыздардын
курамындагы жылдыздар кандай
тамгалар менен белгиленет?**

А) β

Б) μ

В) G

Г) грек тамгалары

4. Өтө «муздак» жылдыздардын температурасы канчага барабар?

А) 1000 К

Б) 3000 К

В) 2000 К

Г) 4000 К

5. Саманчынын жолун кантип көрүүгө болот?

- А) телескоп аркылуу
- Б) радио телескоп аркылуу
- В) куралданбаган көз менен
- Г) квант-гамма телескоп аркылуу

**1. Асман жарык
чыгаруучуларына байкоо
жүргүзүүчү астраномиялык
курал- бул ...**

- А) электроскоп**
- Б) микроскоп**
- В) телескоп**
- Г) перископ**

2. Айга биринчи кадам койгон
америкалык окумуштуу ким?

- А) В.Терешкова
- Б) Ю.Гагарин
- В) Мария Кюри
- Г) Нил Армстронг

3. Радиону ойлоп тапкан окумуштуу?

А) Максвелл

Б) Герц

В) **Попов**

Г) Галилей

4. Айрым жарык чыгаруучулардын кыймылын эмнеге түшүрүп алса болот?

- А) **фотоплёнкага**
- Б) кагазга
- В) торчого
- Г) картага

5. Биринчи аял космонавт ким ?

- А) Валентина Терешкова
- Б) Ирен Кюри
- В) Ампер
- Г) Мария Кюри

25

1. Кайсы учурда күн таажысы тегерек форманы алат?

А) күндүн бетиндеги тактар азайганда

Б) күндүн атмосфера өзгөргөндө

В) күндүн бетиндеги тактар көбөйгөндө

Г) күндүн температурасы өзгөргөндө

2. Күндүн хромосферасын кандай шартта жакшы байкоого болот?

- А) Күн толук тутулганда
- Б) Күн жаңы чыгып жатканда
- В) Күн батып жатканда
- Г) Күн ачык болгондо

**3. Температуралары 20 000 К
чейин жеткен жылдызды тап?**

- А) Капелла
- Б) Сириус
- В) Бетельгейзе
- Г) Күн

4. Төмөнкүлөрдүн ичинен жарыктын табигый булагына мисал тапкыла.

А) от

Б) Ай

В) ЖЫЛДЫЗ

Г) шам

5. 22-июнду кандай күн деп атоого болот?

- А) жайкы күн-түн теңелүү**
- Б) эң узун түн**
- В) эң кыска түн**
- Г) жайкы күн узаруу**

30

2-Тур

(6 ОКУУЧУ, КАТЕГОРИЯЛАР)

Бирдиктер

Окумуштуулар

Кубулуштар

Физика макалдарда

Физика
табышмактарда

Ооба же жок

Математика,
ЛОГИКА

Астрономия

Бирдиктер

Бирдиктер

**Кыймыл, секунд, саат, импульс, термелүү,
Паскаль, Архимед, Ньютон**

**секунд, саат,
Паскаль, Ньютон**

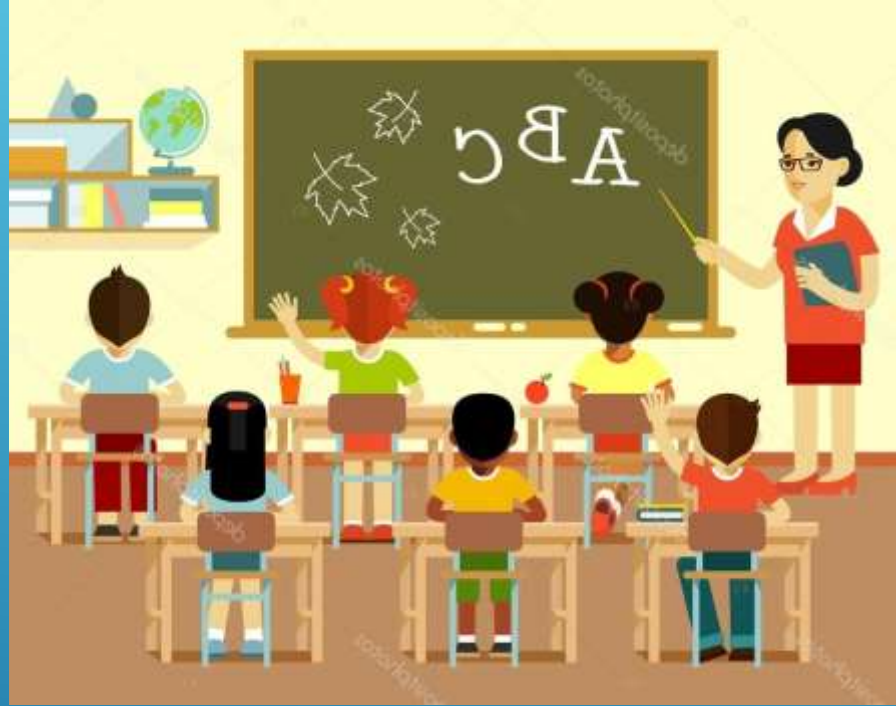
1	Жарык ылдамдыгынын бирдиги	м/с
2	Күчтүн бирдиги	Н
3	Жумуштун бирдиги	Дж
4	Тыгыздыктын бирдиги	кг/м ³
5	Абсолюттук температуранын бирдиги	К

ФИЗИКА

МАКАЛДАРДА

Алма сабагынан алыс түшпөйт

(Оордук күчү)

СҮТКӨ ООЗУН КҮЙГҮЗГӨН, АЙРАНДЫ ҮЙЛӨП ИЧЕТ

Буулануу

2

ТЕМИРДИ КЫЗУУСУНДА СОК

Катуу заттардын касиеттери

Кубулуштар

Кубулуштар

Чай ичкенде, жыттын таралуусунда ,
молекулалардын аралашуусунда бул
кубулуш учрайт

ДИФФУЗИЯ КУБУЛУШУ

1

Кубулуштар

Аны адамдар, жаныбарлар машиналар жасашат. Ал биздин бир орундан экинчи орунда болуп калышыбызга мумкундук берет.

КЫЙМЫЛ

2

Кубулуштар

Ал жер шарындагы бардык нерселерде бар. Ал болбосо, кантип нерсе сатып алабыз?.

МАССА

3

Ооба же жок

► Күн

СИСТЕМАСЫНДАГЫ

ЭҢ ЧОҢ ПЛАНЕТА

бул-Юпитер

ООБА

1

ЖОК

- ▶ Птолемей ааламдын борборунда Күн турат деген системаны түзгөн

▶ **Марс - Жер
группасындагы
планета**

ООБА

ЖОК

▶ Күнгө эң жакын
планета - Чолпон

4

**Физика
табышмактарда**

- **ТАБЫШМАКТАР**

*Боштукта да чөйрөдө да таралуучу,
Же бөлүкчө, же толкун деп каралуучу.
Атын таап, формуласын жазып койгон,
Мыктылардын мыктысы деп саналуучу.*

(жарык, $E=h\nu$)

- **ТАБЫШМАКТАР**

*Кабыл алат толкунду
Нурдануу да чыгарат,
Түп-түз эле өткөргүч
Мунун атын ким билет?*

(антенна)

- **ТАБЫШМАКТАР**

*Өңү кандай, жыты кандай билинбеген,
Ток булагы жана чынжыр болбосо эгер,
Бир багытта такыр эле жүрбөгөн,
Бул эмне?*

ЭЛЕКТРОН

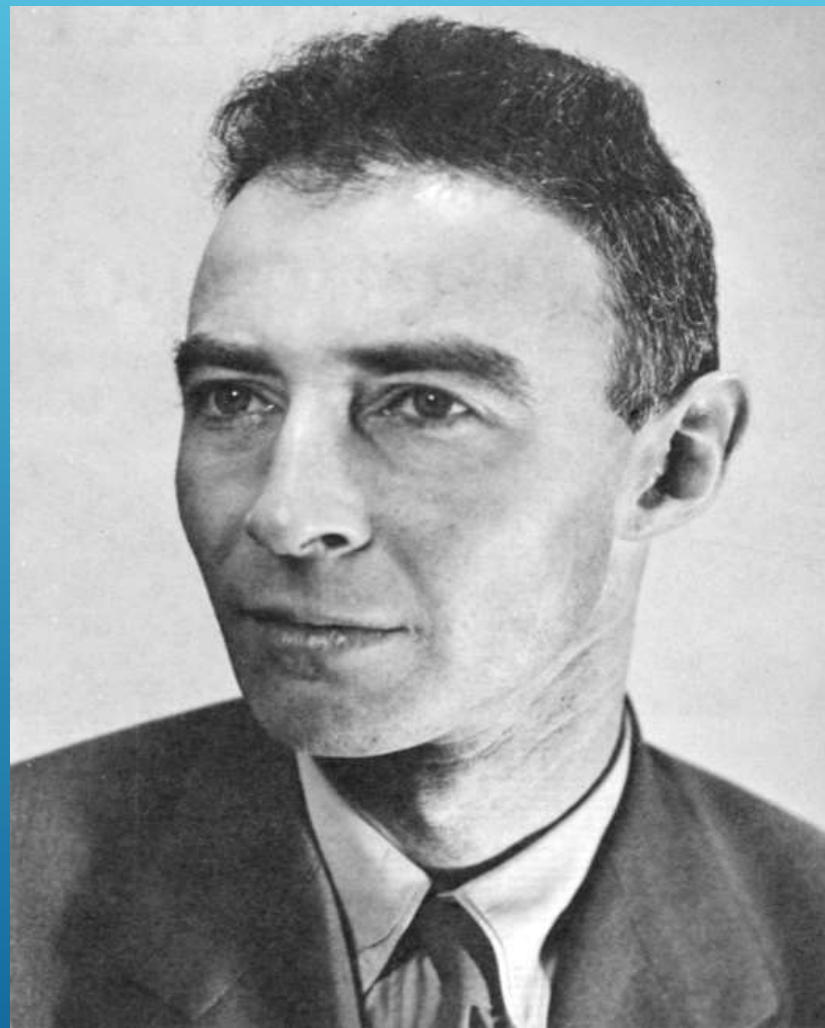

Окумуштуулар

Кайсы окумуштуу жөнүндө сөз болуп
жатаат?

**1938-жылы
нейтрондук
жылдыздардын
моделин
тузуп чыккан
окумуштуу**

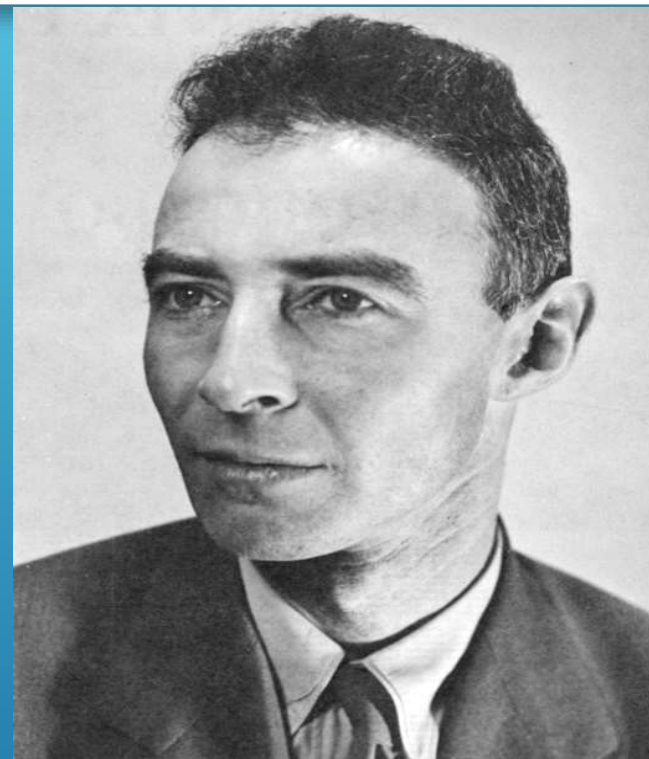

1

Кайсы окумуштуу жөнүндө сөз болуп жатат?

1929-1943-жж Сабак берген университети

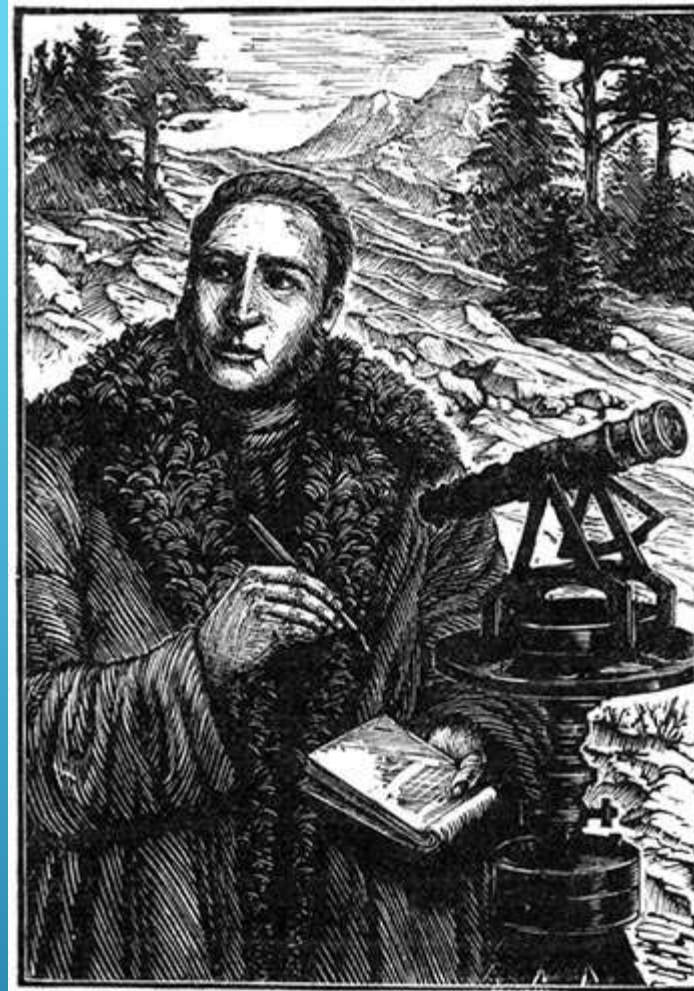
Роберт Оппенгеймер

**Биринчилерден болуп
галактиканын
айлануу кыймылында
болот деген
жыйынтыкка келген
окумуштууну
тапкыла.**

**Мариан Альбертович
Ковальский**

**Балдар учун
жазган
ЭНЦИКЛОПЕДИЯСИ**

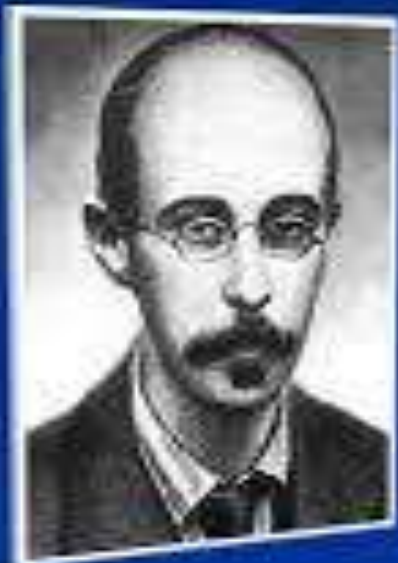
**Ааламдын убакыттын
өтүшү менен дайыма
кенейүүдө болуп
турарын
биринчилерден болуп
далилдеген окумуштуу**

Александр Александрович

Фридман

(1888 – 1925)

Советский
ученый.
Впервые указал
в своих работах
на возможность
расширения
Вселенной.

А.А.Фридман

The image features a central 3D rectangular frame with a red-to-purple gradient. The frame is set against a blue background with white lines on the right side. The text "Математика ,
ЛОГИКА" is centered within the frame in white, bold, uppercase letters.

**Математика ,
ЛОГИКА**

Математика, логика

Мотоциклист шаарга бара жатат. Жолдон ал уч женил автоунааны жана бир оор жук ташуучу машинаны жолуктурган. **Шаарга бардыгы канча транспорт бара жатат?**

Бирөө - МОТОЦИКЛИСТ

Ит 10 метр жипке байланып коюлган. Бирок ал 200 метр жолду туз сызыктуу басып өттү. **Бул жагдайды кантип тушундуруугө болот?**

Жиптин учу байланган
эмес

Математика, логика

Эгерде бизге 102 кичинекей дөңгөлөк, 114 чоң дөңгөлөк жана 132 руль берилсе, **буларды колдонуп канча трактор жасап алууга болот?**

Бирди дагы эмес.

3

Астрономия

Астрономия

- ▶ Күнгө эң жакын жайгашкан планета

МЕРКУРИЙ

Жылдыздар жана планета дүйнөсү?

КОСМОС

Астрономия

Кун системасындагы кайсы планета эң акыркылардан болуп ачылган?

ПЛУТОН

Жердин спутниги эмне?

Ай

Астрономия

Кайсы планетанын шакекчеси бар?

Сатурн

Алгачкы телескопту ким ойлоп тапкан?

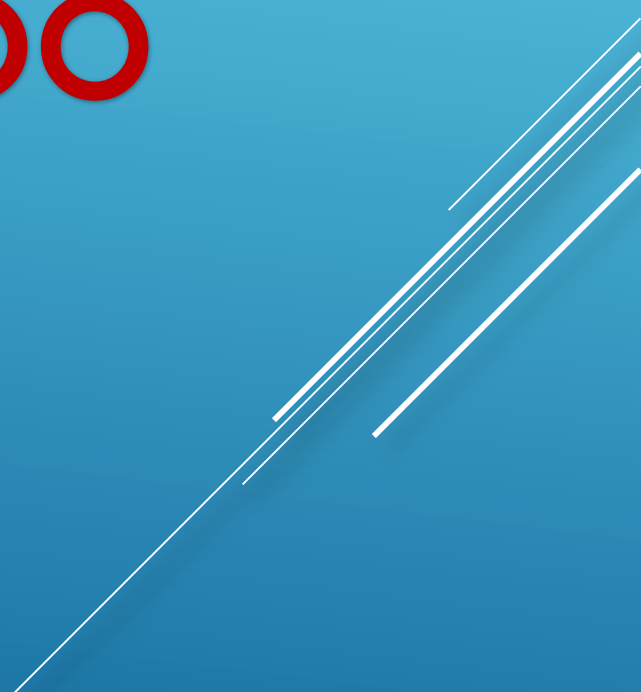
Галилео Галилей

3-Тур

(4 ОКУУЧУ КАТЫШАТ, 2 ДЕН
БОЛУП ТОП ТҮЗҮШӨТ)

**АДАБИЙ ЧЫГАРМАЛАРДАГЫ
ФИЗИКАЛЫК
КУБУЛУШТУ АНЫКТОО**

«Тапкан, тергени бизди фронтко жардам берип, арабалардын дөңгөлөгү жок, каамыттар жарамдан чыккан, устаканага деген көмүрдү сайдагы чычырканактарды өрттөп корукту эптеп жалмалатып турдук»

Бул үзүндүдө кандай жылуулук кубулушу жөнүндө сөз болуп жатат?

ЖООП:

Отундун күйүшү. Отун күйгөндө абадагы кычкылтектин бир атому менен отундагы көмүртектин бир атому биригип, көмүр кычкыл газын пайда кылат

«Ак терек-көк терек» оюну

Балдардын эки тарапка бөлүнүп, эки бөлөк тизилип, колдорун бекем кармап, ун чыгарып; « - Ак терек , көк терек, бизден сизге ким керек?» - деген оюндарында кайсы физикалык закон аткарылат?

**Ньютондун 2- законун
байкоого болот**

4-ТҮҮР

(2 ОКУУЧУ КАТЫШАТ)

Калып калган категорияларды тандайт (2 категория калып калат)

КАТЕГОРИЯЛАР:

➤ Бөбөктүн тили менен

**U, h, F чоңдуктары
менен кандай
олимпиадалык
девиздер
байланышкан?**

▶ Ылдам,
бийик, күчтүү

5-ТҮҮР

(1 ОКУУЧУ ФИНАЛ)

Суретте эмне жөнүндө сөз болуп жатат?

Планетанын жандоочулары

Планеталар

Жан.

Планеталар

Жан.

Меркурий

—

Юпитер

67

Чолпон

—

Сатурн

62

Жер

1

Уран

27

Марс

2

Нептун

13

**КӨНЦҮЛ
БУРГАНЬЫЫЗДАР
ҮЧҮН ЧОН
РАХМАТ!**